

אדר א' התשע"א

בס"ד

בנין המקדש כמימוש חזון הנביאים
להפטרות פרשת ויקהל (ע"פ שיעורו של הרב יצחק לוי)

(ב) ויאמר דויד לכנוס את הגרים אשר בארץ ישראל ויעמד חצבים לחצוב אבני גזית לבנות בית האלהים: (ג) וברזל לרב למסמרים לדלתות השערים ולמחברות הכין דויד ונחשת לרב אין משקל: (ד) ועצי ארזים לאין מספר כי הביאו הצידנים והצורים עצי ארזים לרב לדויד:

(ה) ויאמר דויד שלמה בני נער נרך והבית לבנות ליהנה להגדיל למעלה לשם ולתפארת לכל הארצות אכינה נא לו ויכן דויד לרב לפני מותו: (ו) ויקרא לשלמה בנו ויצוהו לבנות בית ליהנה אלהי ישראל: (ז) ויאמר דויד לשלמה בנו {בני} אני הנה עם לבבי לבנות בית לשם יהנה אלהי: (ח) ויהי עלי דבר יהנה לאמר דם לרב שפכת ומלחמות גדלות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני: (ט) הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה והנחותי לו מכל אויביו מסביב כי שלמה יהיה שמו ושלוש ושלש מאות על ישראל בימיו: (י) הוא יבנה בית לשמי והוא יהיה לי לבן ואני לו לאב והכיוותי פסא מלכותו על ישראל עד עולם:

(יא) עתה בני יהי יהנה עמך והצלחת ובנית בית יהנה אלהיך כאשר דבר עליך: (יב) אך יתן לך יהנה שכל ובינה ויצונו על ישראל ולשמור את תורת יהנה אלהיך: (יג) אז תצליח אם תשמור לעשות את החקים ואת המשפטים אשר צוה יהנה את משה על ישראל חזק ואמץ אל תירא ואל תחת:

(יד) והנה בעניי הכיוותי לבית יהנה זהב כפרים מאה אלף וקסף אלף אלפים כפרים ולנחשת ולברזל אין משקל כי לרב היה ועצים ואבנים הכיוותי ועליהם תוסיף: (טו) ועמד לרב עשי מלאכה חצבים וחרשי אבן ועץ וכל חכם בכל מלאכה: (טז) לזהב לקסף ולנחשת ולברזל אין מספר קום ועשה ויהי יהנה עמך: (יז) ויצו דויד לכל שרי ישראל לעזר לשלמה בנו:

(יח) הלא יהנה אלהיכם עמכם והניח לכם מסביב כי נתן בדי את ישרי הארץ ונכבשה הארץ לפני יהנה ולפני עמו: (יט) עתה נתנו לבבכם ונפשכם לדרוש ליהנה אלהיכם וקומו ובנו את מקדש יהנה האלהים להביא את ארון ברית יהנה וכלי קדש האלהים לבית הנבנה לשם יהנה:

8. חלוקת פרקי מלכות שלמה שבספר מלכים א

א' - ב', יא	משיחת שלמה למלך וצוואת דוד. הפרשייה נחתמת: "וישלמה ישב על פסא דוד אביו ותכין מלכתו מאד" (ב', יב).
ב', יג - ד', א	ביסוס מלכות שלמה. הפרשייה נחתמת: "וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבם לעשות משפט. ויהי המלך שלמה מלך על כל ישראל" (ג', כח - ד', א).
ד', ב - ה', יד	ממלכת שלמה: השרים, הניצבים, שלטונו, עושרו, עצמתו וחכמתו.
ה', טו - ו', נא	הברית עם חירם וחכמת שלמה, בניין בית ה' ובית המלך. (הפטרות 'תרומה' ו'ויקהל')
ח'	חוכמת המקדש, ברכת שלמה ותפילתו. (הפטרות פקודי)
ט', א-ט	מראה היללה השני לשלמה (הבטחת השושלת והמקדש - בתנאי שילכו בדרך ה').
ט', י-כח	ביסוס הממלכה, ביטחונה וכלכלתה.
י'	חכמת שלמה, עושרו, גדולתו ותוקפו.
י"א	חטאי שלמה ועונשו.

1. מל"א ה', ד-ה - שלום עולמי

כי הוא רדה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר הנהר ושלום היה לו מפל עבריו מסביב. וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מדן ועד באר שבע כל ימי שלמה.

2. מל"א ה', א' - גבולות רחבים

וישלמה היה מושל בכל הממלכות מן הנהר ארץ פלשתים ועד גבול מצרים מגשים מנחה ועבדים את שלמה כל ימי חייו

3. מל"א - שפע כלכלי

פרק ה': (ב) ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים כר סלת ושלשים כר קמח:

(ג) עשקה בקר בראים ועשורים בקר רעי ומאה צאן לבד מאיל וצבי ויחמור וברברים אבוסים:

פרק ו', יד-כז: ויהי משקל הזהב אשר בא לשלמה בשנה אחת שש מאות ששים ויש כפר זהב...

ויעש המלך שלמה מאתים צנה זהב שחוט שש מאות זהב יעלה על הצנה האחת. וישלש מאות מגנים זהב שחוט שלשת מנים זהב יעלה על המגן האחת...

ויעש המלך פסא שן גדול ויצפהו זהב מופז...

וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור אין בסוף לא נחשב בימי שלמה למאומה...

ויתן המלך את הפסוף בירושלם כאבנים ואת הארזים נתן בשקמים אשר בשפלה לרב.

4. מל"א ג' - חכמת שלמה

(טז) אז תבאנה שתים נשים זנות אל המלך ותעמדנה לפניו... (כז) ויען המלך ויאמר תנו לה את הילוד החי והמת לא תמיתהו היא אמו: (כח) וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלהים בקרבם לעשות משפט:

5. מל"א י' - מלכת שוא

(א) ומלכת שוא שמעת את שמע שלמה לשם יהנה ותבא לנסתו בחידות: (ב) ותבא ורושלמה בחיל כבד מאד גמלים נשאים בשמים וזהב רב מאד ואבן יקרה ותבא אל שלמה ותדבר אליו את כל אשר היה עם לבבה: (ג) ויגד לה שלמה את כל דבריה לא היה דבר נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה: (ד) ותרא מלכת שוא את כל חכמת שלמה והבית אשר בנה: (ה) ומאכל שלחנו ומושב עבדיו ומעמד משרתו {משרתיו} ומלבשיהם ומשקיו ועלתו אשר יעלה בית יהנה ולא היה בה עוד רוח: (ו) ותאמר אל המלך אמת היה הדבר אשר שמעתי בארצי על דברך ועל חכמתך: (ז) ולא האמנתי לדברים עד אשר באתי ותראינה עיני והנה לא הגד לי החצי הספתי חכמה וטוב אל השמועה אשר שמעתי: (ח) אשרי אנשית אשרי עבדיך אלה העמדים לפניך תמיד השמעים את חכמתך: (ט) יהי יהנה אלהיך ברוך אשר חפץ בך לתת על פסא ישראל באהבת יהנה את ישראל לעלם וישמך למלך לעשות משפט וצדקה:

6. מל"א י' - הכרת אומות העולם בעליונותו של שלמה, בעצמותו וחכמתו

ויבאו מכל העמים לשמע את חכמת שלמה מאת כל מלכי הארץ אשר שמעו את חכמתו (שם ה', יד). ויגדל המלך שלמה מכל מלכי הארץ לעשר ולחכמה. וכל הארץ מבקשים את פני שלמה לשמע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבו. והמה מבאים איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק ובשמים סוסים ופרדים דבר שנה בשנה. (שם י', כג-כה).

7. דבה יי כ"ב

(א) ויאמר דויד זה הוא בית יהנה האלהים וזה מזבח לעלה לישראל (גורן ארנן היבסי שהוא רכש זה עתה):

9. מל"א ג, א-ג

ויתחתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד פלתו לבנות את ביתו ואת בית ה' ואת חומת ירושלים סביב. רק העם מזבחים בפמות כי לא נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם. ויאהב שלמה את ה' ללכת בחקות דוד אביו רק בפמות הוא מזבח ומקטיר.

(ה) בגבעון נראה יהוה אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתו לך: (ו) ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול כאשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישרת לבב עמך ותשמר לו את החסד הגדול הזה ותתן לו בן יושב על פסאו כיום הזה: (ז) ועתה יהוה אלהי אתה המלכת את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע זאת ונא: (ח) ועבדך בתוך עמך אשר בחרת עם רב אשר לא ימנה ולא יספר מרב: (ט) ונתת לעבדך לב שמע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע כי מי יוכל לשפט את עמך הפבד הזה: (י) ויטיב הדבר בעיני אדני כי שאל שלמה את הדבר הזה: (יא) ויאמר אלהים אליו ועו אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים ולא שאלת לך עשר ולא שאלת נפש איביך ושאלת לך הבין לשמע משפט: (יב) הנה עשיתי כדברך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמות לא היה לפניך ואחרך לא יקום כמות: (יג) וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עשר גם כבוד אשר לא היה כמות איש במלכים כל ימך: (יד) ואם תלך בדרכי לשמר חקי ומצותי כאשר הלך דודי אביך והארכתני את ימך:

10. מל"א ה'

(ו) ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים למרפבו ושנים עשר אלף פרשים:

11. מל"א ט'

(א) ויהי פכלות שלמה לבנות את בית יהוה ואת בית המלך ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות: (ב) וירא יהוה אל שלמה שנית כאשר נראה אליו בגבעון: (ג) ויאמר יהוה אליו שמעתי את תפלתך ואת תחנונך אשר התחננתה לפני הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה לשום שמי שם עד עולם והיו עיני ולבי שם כל הימים: (ד) ואתה אם תלך לפני כאשר הלך דוד אביך בתם לבב ובישר לעשות ככל אשר צויתך חקי ומשפטי תשמר: (ה) והקמתי את פסא ממלכתך על ישראל לעלם כאשר דברתי על דוד אביך לאמר לא יכרת לך איש מעל פסא ישראל: (ו) אם שוב תשבון אתם ובניכם מאחרי ולא תשמרו מצותי חקתי אשר נתתי לפניכם והלכתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם: (ז) והכרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי להם ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני יהוה ישראל למשל ולשנינה בכל העמים:

12. מל"א י"א

(א) והמלך שלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה מואבית עמנית אדמית צדנית חתית: (ב) מן הגוים אשר אמר יהוה אל בני ישראל לא תבאו בהם והם לא יבאו בכם אכן יטו את לבבכם אחרי אלהיהם בהם דבק שלמה לאהבה:

(ג) ויהי לו נשים שבע מאות ופגישים שלש מאות ויטו נשיו את לבו:

(ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו אחרי אלהים אחרים ולא היה לבבו שלם עם יהוה אלהיו כלבב דודי אביו:

(ה) ויגלגל שלמה אחרי עשתרת אלהי צדנים ואחרי מלכם שקץ עמנים: (ו) ויעש שלמה הרע בעיני יהוה ולא מלא אחרי יהוה כדוד אביו:

13. דברים י"ז

(יד) כי תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: (טו) שום תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא: (טז) רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויהוה אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: (יז) ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וקסוף וזהב לא ירבה לו מאד: (יח) והיה כשבתו על פסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלויים: (יט) והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה את יהוה אלהיו לשמר את כל דברי התורה הזאת ואת החקים האלה לעשותם: (כ) לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל:

14. מל"א ו'

(א) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה...

(לו) בשנה הרביעית יסד בית יהוה בירח זו: (לח) ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא החדש השמיני כלה הבית לכל דבריו ולכל משפטו (משפטיו) ויבנהו שבע שנים:

15. מל"א ז'

(א) ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה ויכל את כל ביתו:

16. מל"א ט'

(י) ויהי מקצה עשרים שנה אשר בנה שלמה את שני הבתים את בית יהוה ואת בית המלך:

17. מל"א ו, לז-לח

בשנה הרביעית יסד בית ה' בירח זו. ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא החדש השמיני כלה הבית לכל דבריו ולכל משפטו ויבנהו שבע שנים.

18. מל"א ח, ב

ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי

19. דה"ב ז, ח-י

ויעש שלמה את החג בעת ההיא שבעת ימים וכל ישראל עמו קהל גדול מאד מלבוא חמת עד נחל מצרים. ויעשו ביום השמיני עצרת כי חנפת המזבח עשו שבעת ימים והחג שבעת ימים. וביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם לאהליהם שמחים וטובי לב על הטובה אשר עשה ה' לדוד ולשלמה ולישראל עמו.

20. מל"א ב'

(לט) ויהי מקץ שלש שנים ויברחו שני עבדים לשמעי אל אכיש בן מעכה מלך גת ויגידו לשמעי לאמר הנה עבדיך בגת...

(מו) ויצו המלך את בניהו בן הוידע ויצא ויפגע בו וימת והממלכה נכונה ביד שלמה:

21. הגר"א

שמות אלו היו קוראים אותם קודם שגלו לבבל, דהיינו: לאייר זיו, ולתשרי איתנים, ולמרחשון בול, ולניסן אביב, ושמות שלנו דהיינו ניסן אייר אחר שירדו לבבל.

22. מסכת ראש השנה (יא ע"א)

"דאית ביה זיוא לאילני [שיש בו זיו לאילנות]"

23. תרגום יונתן על מל"א ו, א

"בירח זיו ניצניא"

24. זכריה י"ד

(טז) והיה כל הנותר מכל הגוים הבאים על ירושלים ועלו מדי שנה בשנה להשתחוות למלך יהוה צבאות ולחג את חג הסוכות:

25. מל"א ח, מא-מג

וגם אל הנכרי אשר לא מעמך ישראל הוא ונא מארץ רחוקה למען שמך. כי ישמעון את שמך הגדול ואת ידך החזקה וזרעך הנטויה ונא והתפלל אל הבית הזה. אתה תשמע השמים מכוון שבתך ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי למען ידעו כל עמי הארץ את שמך ליראה אתך פעמך ישראל ולדעת כי שמך נקרא על הבית הזה אשר בניתי.

26. ישעיהו נ"ו, ז

"ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"

27. מל"א י, כד-כה

וכל הארץ מבקשים את פני שלמה לשמע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבו. והמה מבאים איש מנחתו כסף וכלי זהב וישלמות ונשק ובשמים סוסים ופכדים דבר שנה בשנה.

(כט) ותעלה ותצא מרפבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה וכן לכל מלכי החתים ולמלכי ארם בידם יצאו.

28. ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ו

לא ירבה לו נשים (דברים י"ז, יז) וכתוב י'המלך שלמה אהב נשים נכריות. רבי שמעון בן יוחי אמר: אהב ממש, לזנות... רבי יוסי אומר: למושכן לדברי תורה ולקרובן תחת כנפי השכינה.